

PASTIRSKO PISMO PRAVOSLAVNIM VERNICIMA U SRBIJI

NE SMES NAUCITI NA ZLO UPOTREBITI SVOJE ZNANJE

Dragi roditelji, draga nasa deco duhovna,

Prva godina predavanja veronauke u osnovnim i srednjim skolama završena je uspesno. Veronauka je uvedena odlukom nadležnih drzavnih vlasti na demokratskim osnovama, za nepunoletne učenike prema zelji njihovih roditelja, a za punoletne prema zelji njihovoj.

Na pragu smo nove skolske godine, u kojoj veronauka treba da se predaje i u drugom razredu pomenutih skola, na istim osnovama.

Svaki je pocetak tezak. Nadamo se da ce ova godina biti laksa i za veroucitelje i za djake, za opredeljenje i roditelja i punoletnih djaka, u smislu da je jednostranost svoditi ljudsko bice samo na zemaljski zivot i na telo, a isto tako jednostranost je ne obracati paznju na telo i na zemaljski zivot nego samo na dusu i na nebeski zivot.

Hriscanska, evandjelska nauka nije samo znanje lekcija koje izlaze veroucitelj i o kojima se pise u udzbeniku vec i uvodjenje toga znanja u zivot i postupanje u skladu sa njim i u skoli, i u porodici, i na ulici, i u svim prilikama. Jednako je, dakle, nesavršeno ili nauciti evandjelske istine, a ne uvoditi ih u zivot, ili postupati bez znanja vecne istine.

Blagosiljajuci trud u sticanju evandjelskog znanja i vladanja po njemu, upucujemo svima savet jednog poznatog duhovnika i pisca:

Uci sto hoces i znaj sto mozes, ali jedno ne smes ne znati da je bolje dobro vladanje nego mnogo znanje. I jos: Uci sto hoces i znaj sto mozes, ali jedno ne smes nauciti na zlo upotrebiti svoje znanje.

Blizi se dan kada cete, ispunjeni osecanjem svecane radosti i brzine ozbiljnosti, sa svojim detetom krenuti u skolu radi upisa u prvi razred. Tom prilikom, Vi cete se u njegovo ime izjasniti da li ce ono uciti pravoslavni katihizis, odnosno veronauku, ili nece. Razmislite dobro, na Vama je velika odgovornost. Vas izbor ce mozda sustinski opredeliti zivotni put Vaseg deteta. U ime nase svete Crkve upucujemo Vam stoga ovo pastirsko pismo, sa namerom da Vam pomognemo pri donosenju vazne odluke u Vasem zivotu i u zivotu Vaseg deteta.

Sa prvim skolskim danom dete stupa na pozornicu zivota. Zapamtite: onoga trenutka kada djak prvak, pracen Vasim roditeljskim pogledom, iscezne u nekom od prostranih hodnika skole ili u nekoj od mnogih skolskih ucionica, najsrećniji period Vaseg i njegovog zivota, rano detinjstvo, preselice se u carstvo uspomena. Od prvog skolskog zvona, Vase dete ce se spremati za samostalan zivot i razvijati se u samostalnu licnost.

Malo dete mala briga, veliko dete velika briga, kaze nas narod. Vase toplo roditeljsko okrilje i staranje nece moci da prate Vase dete na svim njegovim zivotnim stazama i u svim lavirintima zivota. Ali postoji Neko Ko ce mu u susretu sa iskusenijima, a posebno sa izazovima naseg vremena, - sa drogom, sa sektama i laznom duhovnoscu, sa alkoholom, sa prostitucijom, sa nemoralom svake vrste, - u odsudnom trenutku, umesto Vas, vise od Vas, ali ne bez Vas, i nikako protiv Vas, biti sigurna pomoc i zastita. To je Bog zivi i Istiniti, Otac i Sin i Duh Sveti. On je uvek s nama, u Crkvi Svojoj i nasoj.

Veronauka ili katihizis, dragi roditelji, upravo pruza mogucnost Vasem detetu da za svog Saputnika i Putovodju kroz zivot, za svog zastitnika i Pokrovitelja, dobije Nebeskog Roditelja svih nas, Tvorca, Gospoda i Spasitelja nasega. Ako Vase dete dozivi svoj Veliki Susret sa Njim, osecanje Velike Tajne koja nad nama bdi unece u dusu Vaseg deteta onaj vecni bozanski red i sklad kojim zive svi cudesni, vidljivi i nevidljivi svetovi, oko nas i u nama. Skola ce Vasem detetu dati znanje neophodno za sticanje mesta u zivotu, a pouka o veri Hristovoj otkrice mu vecni smisao zivota i njegovu nezalaznu lepotu. Vase dete ce nauciti i vise od toga, ono ce iskusiti i doziveti da zivot jeste velika i sveta stvarnost, dublja i tajanstvenija od svih okeana na zemlji i od svih galaksija u vasioni, i da mu treba prilaziti sa svestenom ozbiljnoscu i odgovornoscu. Ovo ucenje, saznanje, iskustvo, dozivljaj, prosvetice njegovu dusu i zarodice u njoj mudrost i razboritost.

Na casovima veronauke Vase dete ce upoznati najlepse i najsvetije Dete u istoriji, Dete rodjeno u vitlejemskoj pecini, Dete Koje je i predvecni Bog. Saznace da je Gospod Isus Hristos dosao u svet da ljudima saopsti nebesku poruku ljubavi, mira i dobre volje i da ih osposobi za novi zivot u Duhu Svetom, u svetlosti i radosti Carstva Bozjega, koje ce doci i vec je tu. To saznanje prosvetlice i osvestace dusu Vaseg deteta i hriscanska jevandjelska nauka postace njegovoj dusi isto ono sto su sunce i vazduh njegovom telu. Kada Vase dete u burnim mladalackim godinama stane tragati za smislom zivota i boriti se za svoj zivotni ideal, carobna Hristova Licnost Njegov zivot i ucenje, a nadasve Njegova ljubav i zrtva, kao i pobeda nad smrću, zlom i svakim paklom posluzice mu kao neprevazidjeni uzor i cilj, nadahnuce i ideal. U Crkvi Hristovoj kao konkretnoj zajednici spasenja u istoriji, u svetom Pravoslavlju kao izvorno jevandjelskom hriscanstvu, Vase dete ce naci odgovore na sva svoja zivotna pitanja i razresiti svoje mladalacke dileme i nedoumice, ali naravno, ne putem religijske ili ideolosko-sektaske indoktrinacije nego u rezultatu svoje slobodne podviznicke saradnje sa ljubavlju Bozjom i blagodacu Duha Bozjega. Hristos i Crkva Njegova bice u njegovom zivotu pouzdani kompas i nepogresivi putokaz, kao sto su bili svim svetim ugodnicima Bozjim i pravednicima, od onih ranohriscanskih pa do savremenih, i najvećim ljudima u istoriji sveta Sekspiru i Dostojevskom, Njutnu i Ajnstajnu, Betovenu i Mocartu, Rafaelu i Mikelandjelu, Svetom Savi i Vladići Nikolaju, Njegosu i Ducicu

Na kraju, sto je vaznije od svega, dragi roditelji, Vase dete ce, upoznajuci svoju veru i uzrastajuci u njoj, postati prosveten i dobar covek. Vera u Hrista naucice ga da nema ljubavi prema Bogu bez ljubavi prema coveku ni ljubavi prema coveku bez ljubavi prema Bogu. Uceci katihizis ili veronauku, naucice da sve ljude, sirom sveta, voli kao svoju bracu i sestre. Naucice da u svakom ljudskom bicu vidi zivu ikonu Bozju. Naucice da postuje i voli svoje roditelje i da brine o njima kad ih sustigne starost i nemoc. Naucice da voli svoj narod i svoju otadzbinu, svoju kulturu i tradiciju, i da

razmenjuje duhovna dobra sa svima koji ih imaju. Konacno, naucice se i samopostovanju i dostojanstvu, naucice da zivot prihvata kao najveći dar Bozji i najveću svetinju, darovanu mu od Boga preko roditelja. Uciće se veri ne samo teoretski nego i vrlinskim zivotom, zivotom dostojnim coveka kao bogolikog bica i bica za vecnost. Postace vremenom covek i hriscanin, Crkvi i Vama na radost, a svome narodu, otadzбини i covecanstvu na korist.

Ne dvoumite se! Nikakav alternativni predmet ne moze zameniti vaspitanje kroz veru, a veru ce dete upoznati, posle Crkve i porodice, i u skoli, od svoga katihete, odnosno veroucitelja.

Vasi molitvenici pred Bogom:

Arhiepiskop pecki, Mitropolit beogradsko-karlovacki i Patrijarh srpski Pavle

Episkop zicki Stefan

Episkop sabacko-valjevski Lavrentije

Episkop niski Irinej

Episkop sremski Vasilije

Episkop banatski Hrizostom

Episkop backi Irinej

Episkop rasko-prizrenski Artemije

Episkop timocki Justin

Episkop vranjski Pahomije

Episkop sumadijski Jovan

Episkop branicevski Ignatije

Episkop milesevski Filaret

Informativna sluzba Srpske Pravoslavne Crkve 4. septembar 2002. godine

OCUVANJE CIRILICE I MESTO SRPSKOG NARODA U EVROPSKOJ ZAJEDNICI

Nasa javnost je malo, ili nimalo, upoznata sa lomacom na kojoj su na Kosovu i Metohiji, kao i u Republici Hrvatskoj, spaljene mnoge knjige napisane cirilicom. Nazalost, svedoci smo da se ovo pismo brise iz javnog i kulturnog zivota, ne samo u bivsim jugoslovenskim republikama, vec i u samoj Srbiji, odnosno SR Jugoslaviji. Naime, od preko 800 listova, koliko danas izlazi kod nas, samo se nekoliko njih, ne racunajuci crkvene casopise, stampa cirilicom. Takodje, na lokalnim televizijama sirom Srbije, cirilica je postala retkost, a pogotovo na beogradskim televizijskim stanicama, sa kojih je (npr. Studio B, B 92, SOS), nazalost, potpuno proterana.

Neupuceni ovo pravdaju namerom nase zemlje da sto pre postane clanica Evropske unije. Poznato je, medjutim, da clanice Evropske unije, ne samo sto se ne odricu svog nacionalnog identiteta, kulture, jezika i pisma, nego ih sa jos vecom paznjom neguju i tako bogate evropsku kulturu. Stavise, nedavno je Evropska komisija u plenarnoj sednici Evropskog parlamenta u Strazburu dala preporuku da se kroz ucenje u skolama, posebna paznja posveti ocuvanju lingvisticog bogatstva evropske zajednice naroda.

Stoga, Sveti Arhijerejski Sinod Srpske Pravoslavne Crkve, i ovim putem, poziva sve, pre svih svoju vernu decu u svim srpskim zemljama, kao i one rasute sirom sveta, zatim drzavne organe Srbije, Crne Gore i SR Jugoslavije, prosvetne radnike, pregaoce u javnim sredstvima izvestavanja, koja u ovom pogledu imaju posebnu odgovornost, da shvate da pogresno protumaceni i lazni evropeizam znaci hotimicno negiranje naseg identiteta i nasledja.

Konacno, nacela evropske civilizacije su i stvorena na Balkanu, tako da ce i Evropa svoj pravi identitet naci kada u potpunosti prihvati ta nacela i duhovnost na kojoj su utemeljena.

Informativna sluzba Srpske Pravoslavne Crkve

4. septembar 2002. godine

Americka podsecanja na 11. septembar

GODISNJICA UZASA

Njujork, 10. septembra

Ako ne gleda televiziju i ne cita novine, posetilac nece osetiti nista specijalno u Njujorku. Na aerodromu "Dzon Fildzerald Kenedi" pridolice prolaze kroz rutinsku proceduru; pogled u nebo, kasnije, kad se stigne na uzavreli Menhetn, pokazuje da avioni i dalje nadlecu nebodere najdinamicnijeg megapolisa sveta. Sve je na prvi pogled kao nekad...

Nema jedino kula bliznakinja Svetskog trgovinskog centra koje su dominirale poslovnim srcem grada. Na njihovom mestu je prazan prostor - gradiliste na kome se jos ne zna sta ce se graditi - velika rupa koja je uznemirujuci podsetnik na 11. septembar 2001, dan koji je, kako se konstatuje godinu dana kasnije, Ameriku vise pomerio nego sto ju je promenio.

To mesto ce sutra posetiti predsednik Bus da bi odao postu 2.819 zrtava, koliko ih je identifikovano od 19.858 delova tela pronadjenih u ostacima dva poslovna nebodera koji su sruseni u najvećem teroristickom napadu u istoriji, u samoubilackim udarima dva velika putnicka aviona koje su oteli pripadnici teroristicke Al kaide predvodjene americkim neprijateljem broj jedan Osamom bin Ladenom.

Bus ce zatim posetiti i Pentagon, gde je treci avion sa teroristima-samoubicama (i neduznim putnicima) udario u samo srediste najveće vojne masinerije za koju je svet ikad znao, kao i polje u Pensilvaniji gde se pre nego sto je pogodio nameravani cilj - po svemu sudeci Belu kucu - srusio cetvrti oteti avion.

Produzена kriza

Komemoracija zrtvama i neka vrsta psiholoskih priprema za godisnjicu pocela je ovde jos pre nekoliko nedelja u stampi i

na televizijskim mrezama, da bi unutrašnja americka kulminirala u poslednjih nekoliko dana. U fokusu su dva pitanja: da li je Amerika uspela u ratu protiv terorizma koji je objavljen neposredno posle napada - prvog udara na americko tle od Perl Harbora 1941 - i koliko je teroristicki udar promenio Ameriku?

Prva cinjenica koja se tim povodom konstatuje jeste da je i godinu dana kasnije Osama bin Laden i dalje covek koga Amerika najvise zeli da se dokopa - zivog ili mrtvog.

Vodja Al kaide je, prema najnovijim procenama obavestajaca, ziv, da se seli od jednog do drugog skrovista u vrletima Hindu Kusa, na granici izmedju Avganistana i Pakistana. Veruje se da putuje samo na konju, ili pesice, nocu ili po oblacnom vremenu, kako bi izbegao da ga uoce spijunski avioni koji neprestano nadgledaju ovaj prostor.

Od 11. septembra uhapseno je oko 2.700 osumnjicanih pripadnika njegove organizacije u cak 98 zemalja, vlasti su zaplenile oko 120 miliona dolara za koje se veruje da su bili namenjeni finansiranju njihovih operacija. Mreza Al kaide, posebno savez sa talibanima u Avganistanu, uglavnom je rasturena (njihove kombinovane snage su reducirane na nekoliko stotina ljudi, razbijenih u male grupe). Jedan ovdasnji izvestaj, doduse, sugerise da se organizacija prestrojava u Indoneziji, gde Bin Laden ima prijatelje medju tamosnjim islamskim radikalima, ali se takodje konstatuje da pretnja ni u kom slucaju nije do kraja otklonjena: nije potrebno ni mnogo ljudi ni usavršena infrastruktura da se smisli nacin za nanosenje nove velike stete.

U Njujorku, Vasingtonu i drugde ipak su zato na snazi specijalne mere bezbednosti - ukljucujuci i patroliranje vojnih aviona - koje, medjutim, nisu vidljive golim okom. Kondoliza Rajs, Busov savetnik za nacionalnu bezbednost, uostalom kaze da je rat protiv terorizma "produzeta kubanska raketna kriza", podsecajuci na najdramaticniju epizodu hladnog rata, porucujuci time koliko je to vazno za americku bezbednost.

Sila bez obzira

U srzi rasprava ovih dana zato je i pitanje da li je 11. septembar Ameriku promenio ili ju je samo uzdrmao i pomerio. Vecina eksperata smatra da je rec o ovom drugom, obrazlazuci da je dramatika toga dana veci pecat ostavila nacionalnoj memoriji nego istoriji.

Godinu dana kasnije ocigledno je, naime, da Amerika nije izbacena iz svog koloseka. Ekonomski uticaj napada je bio minimalan. Nacija je zahvacena novim talasom patriotizma koji se jos nije povukao (Bus je ukazom 11. septembar proslog decembra proglasio upravo Danom patriotizma). Najveca promena je, medjutim, u tome sto je srusen mit o Americi kao drugacijoj i bezbednijoj od ostatka sveta.

Za naciju koja nikad nije ratovala na svom tlu, uzivajuci jos od svog osnivanja u "velicanstvenoj izolaciji", ali uspesno gradeci status neprikosnovene vojne i ekonomske supersile, napad u kojem je za samo jedan sat ubijeno nekoliko hiljada ljudi bio je ogromna trauma od koje se nije do kraja oporavila. Saznanje da je ranjiva - da je, pobedivši hladnoratovsko "carstvo zla" oliceno u komunizmu, deset godina kasnije dobila novog neprijatelja olicenog u "virtuelnoj drzavi" terorizma - bilo je podstrek ne toliko da se Amerika promeni prema sebi koliko prema ostatku sveta.

Napad je, po opstoj proceni, dao novi podstrek americkom unilateralizmu - resenost da u jos vecoj meri Amerika bude "sila bez obzira" koja nacionalne interese sledi po svaku cenu. Primetno je ojacao ratni lobi koji je uveren da ratovi resavaju stvari, sto je ocigledno upravo ovih dana kada Bus bezuspesno nastoji da stvori koaliciju za udar na Irak. Reklo bi se, medjutim, da je jos veca promena u odnosu sveta prema Americi. Posle nezapamcene solidarnosti koju je doneo uzas 11. septembra, stvari su relativno brzo pocele da se menjaju: americka arogancija u isterivanju sopstvenih ciljeva, njeno stalno insistiranje na poslusnosti umesto saradnje, za rezultat je imala porast antiamerikanizma sirom sveta. "Mislím da smo u opasnim odnosima sa ostatkom sveta", konstatuje zato ovih dana istoricar Artur Slezinger.

Trauma je jos jaka

Medjutim, sve to ce na "godisnjicu uzasa" biti u drugom planu. U prvi danas i sutra izbija podsecanje na zrtve u kojem ima i nacionalnog ponosa, samosazaljenja i patosa. Prva dama Lora Bus vec je pozvala televizijske mreze da ogranice emitovanje prizora rusenja "jer je trauma jos jaka". TV mreze su, sa svoje strane, za sutra najavile drastico kresanje reklama, kako ne bi ostavile utisak da komercijalno eksploatisu nacionalnu tragediju.

U centru paznje sutra ce ponovo biti "nulti nivo", kako je, posle uklanjanja rusevina, nazvan prostor na kojem su nekada stajale kule Svetskog trgovinskog centra, gradjenog sest godina i osam meseci, sa zemljom sravnjenog za jedan sat i 42 minuta. Na samu godisnjicu, taj prostor koji nosi tragicnu simboliku na neki nacin je i simbol Amerike u poslednjih godinu dana. Jos, naime, nije prestala debata kako se oduziti zrtvama i kome se carstvu prikloniti: carstvu profita, koji porucuje da tamo treba izgraditi jos veci i lepsi poslovni prostor, ili carstvu uspomena, koje nalaze da se kao znak pijeteta prema zrtvama i poruke za buducnost taj deo Menhetna pretvori u park i carstvo za decu i pesake.

Milan Misic

Kosovske tragedije

CETRNAEST SVECA

Pise: Miodrag MILOJEVIC

KADA u crkvi ugledate sitnu, bojazljivu staricu koja pali cetnaest sveca, cvrsto podvezanu crnom maramom - mozda pred sobom vidite Julku iz Toplicane. Ne pitajte je nista - jer Julka je sve reci isplakala. Za selo Toplicane na Kosovu malo ko je cuo. Ali, kad se pomene Staro Gradsko - mnogima sve postaje jasnije. Na sestom kilometru od Lipljana, jedno naspram drugog, su sela Staro Gradsko i Toplicane. Prvo je srpsko, a Toplicane, Krajiste i Veliki Alas su albanska sela, sa po desetak srpskih kuca.

Julka se vise i ne seca kada je - pre ili s pocetkom bombardovanja, napustila Toplicane i stigla u Staro Gradsko, gde su utociste pronasli i malobrojni Srbi iz susednih sela Krajista i Velikog Alasa. Negde na granici dva sela, Julka se, sa sinom, nastanjuje u jednoj napustenoj albanskoj kuci, odakle je, cim je stigla, iseljava KFOR. Iz Toplicane je prenela nesto svojih stvari, prebacila i kokoske i to "na konjska kola", drugog prevoznog sredstva nije bilo. KFOR je stacioniran

u Domu kulture i skoli u Starom Gradskom. Srbi su se onda osetili sigurnim da obavljaju poljske radove koji su bili u jeku. Pocela je zetva. Bio je 27. jul 1999. godine. Zetva se uvek obavljala na liniji razdvajanja srpskih i albanskih sela, uz jake straze jednih i drugih. Pod KFORom to vise nije bilo moguće, oruzje sada mora da se krije. Cetnaestorica Srba zetvara su, ipak, poneli dobro skriveno oruzje - u dzakovima. Finci iz Kfora nisu ga pronasli. Ali, oruzje je u dzakovima neefikasno: dok se pronadje i upotrebi - treba vremena.

Smrt svedoka

Napad Albanaca bio je iznenadan i dobro organizovan. Samo jedan od cetnaestorice poginulih pronadjen je nesto dalje od ostalih, samo je on pokusao bekstvo. Ostali su, najpre vozac, cije se telo presamitilo preko volana, izginuli zajedno. Dogodilo se to na tri kilometra od centra Starog Gradskog, u njivama prema Velikom Alasu.

Tek posle ponoci Finci pozivaju roditelje i rodbinu poginulih u seosku skolu, gde im saopstavaju istinu. Masakr koji se odigrao na njivi posmatrao je iz neposredne blizine jedan Albanac, koji je radio svoju njivu. Kada su se Albanci povukli, prestravljen onim sto je video, on je pobegao u svoje selo, stigao kuci, ispricao sta se dogodilo, a zatim je iste noci - dobio srcani napad i naprasno umro.

Julkin sin Milovan Jovanovic je, s pistoljem za pasom, od koga se nikad nije odvajao, putovao svakog dana iz sela u Pristinu na posao. Pesacio je sest kilometara do Lipljana, a dalje nastavlja autobusom. Nije mu bilo tesko - i skolu je zavrrio kao djak-pesak. Na radnom mestu, gde je radio sa Albancima, nije bilo mrznje. Ni u selu je nije bilo, bar ne javno, ali...

Onog dana, kad su Srbi izginuli na zetvi, vojnici iz KFORa su, izgleda, rekvirirali Milovanov pistolj, mada tvrde da ga nisu nasli. Sazvali su rodbinu, medju kojima je najvise bilo ojadjenih roditelja. - Pozvala nas u skolu ta vojska iz drugu drzavu - kaze Julka. - Nocom. Kazu, svi su poginuli! Kad smo to cule, mi, majke, popadale smo u nesvest...

Kad te se drzava seti

Leseve su KFORovci odmah otpremili za Pristinu. - Ljubice - kazem jednoj od zena - da otidemo za Pristinu, da gi vidimo jos jedanput. Pod jakom pratnjom u Pristinu krecu cetiri najhrabrije majke i osam oceva. Samo jedan od cetnaestorice poginulih nije imao majku, nego zenu. Julka je u Pristini ponovo pala u nesvest:

- Ulegli smo unutra. U kapelu. Svi leze u bele vreće. Ja sam plakala. Albanci su mi dali vodu. Nisam htela da uzmem. Necu od vase ruke da uzmem. Vi ste ga i ubili! Da je sreće da umrem pored moje dete!...

Osoblje bolnice, Albanci, imali su obzira prema roditeljskom bolu.

A pre no sto je izašla iz kapele, Julka je jos stigla da poljubi sina. Poslednji put.

Potom je napustila Staro Gradsko "o trosku nase drzave".

Prevoz je platila novcem, koji je posle pogibije sina, zajedno s novim odelom, stigao iz Beograda. Drzava se, eto, setila Julke Jovanovic: kad vise nije imala sina, stiglo je odelo za njega. Stigao je i novac - za sahranu. Pre sahrane nista nije stizalo. Julka to nije htela da primi. Pokusale su da je smire kci i sestra jednog od poginulih:

- Nemoj, majko, tako...

Julku je zabelelo i to sto su je Srbi iz Starog Gradskog pitali da li zeli sina da sahrani u Toplicanima: - Sto to da me pitaju, kao da ne znaju da u Toplicane vise nema nijednog Srbina?

Sa svih strana na sahranu su dosli ljudi. Na seoskom igralistu položeno je cetnaest sanduka. Opet je Julka izgubila svest. A oko igralista - sa svih strana vojnici KFORa. Videla je Julka, tog dana, pedeset popova. U trinaest kolona, stoji rodbina. Jedna od majki iz Starog Gradskog je 27. jula izgubila dva sina: Radovana i Jovicu. Jovica je vozio kombajn...

KFOR je obezbedjivao sahranu, a potom se povukao. Bili su kratki i jasni:

- Dalje na groblje idete na svoju ruku. Ako hocete da i sami poginete, onda idite.

Jos dvadeset dana je Julka ostala u Starom Gradskom, zatim otisla u izbeglistvo:

- Nisam zešla da dodjem ovde. Sve sam imala nadu da ostanemo, da mi sin radi u Pristinu...

Platila je kamion hiljadu maraka, ponela nesto stvari i rastala se sa covekom koji joj je pružao utociste. Za pokoj duše sinu, ostavila je gajbu piva. Julkinu kucu u Toplicanima zapalili su Albanci.

U Starom Gradskom slobode kretanja nema ni do danas. Za Julku Jovanovic ni danas put do groblja nije prohodan.

Praznikom, i kad god može, s visoko podvezanom crnom maramom, Julka je u crkvi. Treba joj dugo, dok uzdrhtalim rukama, ne izbroji cetnaest sveća.

U selu Staro Gradsko, 27. jula 1999, za vreme zetve ubijeni su: Ratko Zivic (1967), Jovica Zivic (1973), Momcilo Janicijevic (1946), Jovica Janicijevic (1981), Mile Janicijevic (1957), Slobodan Janicijevic (1965), Sasa Cvejic (1973), Ljubisa Cvejic (1939), Stanimir Djekic (1955), Bozidar Djekic (1947), Andrija Adalovic (1967), Nikola Stojanovic (1936), Miodrag Tesic (1951) i Julkin sin Milovan Jovanovic (1969).

NASA SVETLOST -Kragujevac

Broj 363 o 07 - 14. 09.2002.

Spekulacije kairske stampe

BEGUNCI NA BALKANU

Kairo, 9. septembra

U arapskoj stampi sada se prvi put i otvoreno govori o vrlo realnoj mogucnosti da su pripadnici Al Kaide Osama bin Ladena iz Avganistana izbegli u Bosnu i na Kosovo, i da su tamo i danas!

Do sada se o ovome jedino razgovaralo u diplomatskim i novinarskim kuloarima u Kairu jer je domaca stampa cutala, cuvajuci islamske sentimente za bracu po veri na Balkanu.

Zaokret u drzanju

Povod za zaokret u drzanju kairske stampe je nedavna zagonetna smrt teroriste Abu Nidala u Bagdadu koji je, prema

zvanicnoj verziji sefa Iracke obavestajne sluzbe, izvrasio samoubistvo tako sto je na sebe ispalio cetiri metka! I, dok se sada raspredaju price o tome jesu li "tatu Nidala" (abu na arapskom otac) ubili ili se on sam upucao, i ko je sve imao razloga da mu dodje glave, kairski dnevnik izlazi sa zanimljivom pricom za sve one koji pazljivije prate korelaciju sveta islama i Balkana.

"Edzipsn gazet" prica pricu o placeniku i ubici sa arapske scene i njegovim vezama sa Balkanom, gde je po nekim nasim saznanjima boravio u vise navrata, kao i Karlos, osobito u palestinskim logorima u Bosni, u vreme stare Jugoslavije, gde su se obucavali palestinski teroristi za akcije sirom Evrope i gde je poslednji put boravio, u jesen 1986. godine, i cuveni Abu Abas nakon otmice italijanskog putnickog broda "Akile Lauro".

Ovde su mnogi uvereni, pise ovaj list, da prica o tome kako je Abu Nidal svojevremeno napravio sporazum sa americkom Centralnom obavestajnom agencijom (CIA) da za njen racun prati vodje Al Kaide kojima je iznenada postalo vruce u Avganistanu i okolini pa su morali da potraze utociste u Bosni i na Kosovu, gde su vec odranije dobro uhodali posao arapski Avganistanci (dobrovoljci iz arapskih zemalja koji su se svojevremeno zajedno sa Osamom bin Ladenom borili protiv Rusa u Avganistanu, a za racun Amerikanaca, a sto je vasem dopisniku svojevremeno potvrdio, i to u njegovoj kuci u Kairu, pukovnik americkih Zelenih beretki na putu iz Avganistana u Bosnu), ima sve elemente istinite storije.

Poligoni za obuku

Inace, u trenutku kada ga je strefila smrt, ako je to uopste tacno, jer covek je do sada vec mnogo puta bio mrtav, Abu Nidal je vec duze vreme rukovodio lancem zemljoradnickih zadruga u Iraku, koje su zapravo bili poligoni za obuku placenih ubica, proizvodjaca ljudskih i auto-bombi i svih ostalih terorista, a koji su nakon diplome nalazili put do sveta ukljucujuci i Balkan.

Prica o bliskoistocnom terorizmu i njegovim vezama sa Bosnom i Kosovom, koji su i danas odskocna daska za akcije islamskih radikala u Evropi, pocinje, inace, mnogo, mnogo ranije - u Jerusalimu!

U decembru 1931. godine, na dan kada je Mohamed krenuo na svoje putovanje u nebo iz dzamije Al Aksa u Jerusalimu, u gradu svih svetih sastao se Svetski muslimanski kongres, koji je sazvaio jerusalimski muftija Hadz Amin Al Hoseini (inace stric Jasera Arafata) da bi u pozdravnom govoru prvi put lansirao parolu o islamskom jedinstvu. Iz sveta koji nije arapski ovom skupu prisustvovala su brojne delegacije iz Indije i Bosne.

Kongres je jos vise produbio jaz izmedju muslimana i hriscana, kako u Palestini, tako i sire i postao prva karika u lancu dogadjaja koji ce nas dovesti neumitno do Bosne nasih dana. Bosanska osmoclana delegacija, u kojoj su se nalazili Aziz Hasanovic, Ali Redza Karabaj Zada, Hafez Ahmed Muftic, Hasan Nadir Hodzic, Mustafa Marhani Zada, Mohamed Spaho, Mohamed Magajis i Selim Muftic, pravila je prve dogovore sa Hadz Aminom i skicirala sliku onoga sto se zbivalo na bosanskim prostorima.

Hadz Amin je pobegao iz Palestine 1937. godine, da bi se samo cetiri godine kasnije obreo u Sarajevu, gde se kao predstavnik Adolfa Hitlera nasao sa svojim starim prijateljima koji mu pomazu da formira divizije Handzar i Skenderbeg, sa kojima odlazi na ruski front. Naime, muftija je nesto ranije dogovorio sa Hitlerom da mu Nemci pomognu da istera Jevreje iz Palestine - a da on zauzvrat ratuje za njih uz pomoc bosanskih muslimana.

Miroslav Visnjic

Kosovo i Metohija u politici Amerike posle teroristickih napada

IZLAZNA STRATEGIJA

Dragoslav Rancic

Kada je pre godinu dana na Ameriku izvršen teroristicki napad, pitali smo se, pored ostalog, koliko ce Balkan, sa najavom globalnog rata protiv terorizma, biti u americkoj strategiji marginalizovan kao krizno zariste i prepusten brizi Evrope i sta ce to znaciti za resavanje nasih nevolja, posebno na Kosovu i Metohiji. U medjuvremenu su se Sjedinjene Drzave bavile nasim regionom manje, a Evropa vise, nego ranije, ali pravi odgovor na tada postavljeno pitanje stize tek sada: Amerikanci su poceli da raspravljaju o "izlaznoj strategiji" na Balkanu, odnosno o povlacenju trupa najpre iz Bosne, a potom i sa Kosova i Metohije.

Rat protiv Iraka izgleda sve izvesniji, a nisu iskljuceni ni drugi sukobi u regionima koji su, prema procenama Vasingtona, za americke interese vazniji od Balkana. Vojska, koja je sada ovde, potrebna je za ratne operacije u drugim krajevima sveta. Ali kako Bondstil nije obicna kasarna, nego cak uzor za baze u Centralnoj Aziji, "izlazna strategija" podrazumeva smanjenje vojnog prisustva, uz zadržani politicki uticaj, a ne neophodno potpuno povlacenje trupa.

Kljucno je pitanje sta ostaje na Kosovu i Metohiji nakon ostvarenja "izlazne strategije". Sef UNMIK-a Mihael Stajner direktno dovodi u vezu ostvarenje ciljeva svoje misije sa posledicama proslogodisnjeg 11. septembra. "Moze se reci da je 11. septembar promenio u percepciji medjunarodne zajednice predstavu o tome sta se ovde moze uraditi za odredjeno vreme", kaze on u nedavnom intervjuu Radiju Slobodna Evropa. "Rat protiv terorizma, kao posledica septembarskih dogadjaja, znaci da stara ideja, koja je postojala u svim prestonicama Evrope, kao i u Vasingtonu - da ce UNMIK trajati celu generaciju, bez vremenskog ogranicenja - vise ne vazi". Kako ima "manje vremena za stabilizaciju i transformaciju Kosova", Stajner je za ubrzaniju primenu programa u tri oblasti: privredi, izgradnji institucija i vladavini prava.

On je i za brzi povratak Srba i drugog nealbanskog zivlja na Kosovo i Metohija, ali smatra da za to moraju da budu spremne obe strane. Nevolja je u tome sto je za lecenje trauma potrebno vreme, a vremena je manje nego sto se mislilo pre 11. septembra. (Iz drugih njegovih izjava znamo da povratak zahteva "korenit pristup i pripremu na terenu" i da, ako je masovan, zasad "nije realan".)

U slucaju "zurnog povlacenja" americkih vojnika zbog rata u Avganistanu, Iraku ili drugde, "ne sme se dozvoliti stvaranje politickog vakuuma" na Kosovo i Metohijau. Pre povlacenja trupa mora se, uz vladavinu prava i politicku stabilnost, obezbediti i konacan status provincije, smatra Stajner. U protivnom, Kosovo i Metohija ce biti "izvoznik nesigurnosti",

pre svega u Makedoniju. Ključna je Stajnerova misao, dakle, da se pre povlacenja trupa mora znati hoće li Kosovo i Metohija biti nezavisan ili ostaje u Jugoslaviji.

Americki analitici koji se zalazu za nezavisnost pokrajine - a takvi su najglasniji, pa možda i najbrojniji - također smatraju da "izlazna strategija" uključuje pripreme za "stabilnu i demokratsku novu državu". Međutim, za razliku od albanskih političara, koji možda veruju da bi nezavisnost rešila sve probleme pokrajine, Amerikanci govore o preduslovima za osamostaljenje. To su: prvo, suzbijanje kriminala i korupcije; drugo, uvažavanje ljudskih i građanskih prava i obustava progona nealbanskog stanovništva; treće, osuđivanje delatnosti naoružanih ekstremista, posebno onih koji stvaraju napetost u Makedoniji i južnoj Srbiji. Nekog posebnog razumevanja za povratak prognanih Srba nema, ali su i ovi zahtevi dovoljni za pretpostavku da bi razgovori o nezavisnosti Kosovo i Metohija bili besmisleni ako bi vodili onom Stajnerovom političkom vakuumu. Kosovo i Metohijaskim Albancima se, dakle, nudi sargarepa, a uloga Jugoslavije se uglavnom zaobilazi.

Amerikanci nisu, ni posle tragicnog iskustva sa terorizmom na sopstvenom tlu, prihvatili tvrdnje Beograda o terorizmu kao jednom od uzroka teske krize i međuetnickih sukoba na Kosovu i Metohiji. O teroristima su zadržali dvostruka merila. Ali to ne osećamo samo mi. Uprkos postojanju dosta široke antiterorističke koalicije, svet još nema ujednačeno poimanje terorizma, kao što nema ni ujednačeno poimanje agresije.

Amerikanci su, međutim, mogli da se za poslednjih godinu dana uvere da su sve zemlje ovog regiona, među kojima je i Jugoslavija, spremne da saradjuju u borbi protiv terorizma i sa Amerikom i među sobom, u okviru Pakta stabilnosti. Zamisao je da se borba protiv terorizma povezuje sa borbom protiv kriminala u regionalnim okvirima, što je važno i za vladavinu prava u pokrajini, a ne samo za solidarisavanje sa Amerikom i antiterorističkom koalicijom.

Ako predstoji žurno povlacenje američkih trupa, kao što sluti Stajner, i ako je prispeo trenutak da se razgovora o konačnom statusu Kosova i Metohije, onda je prirodno pretpostaviti da ta rasprava ne može da se vodi bez Jugoslavije. Uticaj Jugoslavije i Srbije na zbivanja na Kosovu i Metohiji dosad je bio mali, što je u znatnoj meri posledica kažnjavanja Milosevićevog režima. Ali, više se ne radi o poslovima protektorata, za koje znamo da nisu obavljani ni nepristrasno ni efikasno, nego o opasnosti da ingerencije UNMIK-a budu prenesene na domaću strukturu vlasti koja nije obezbedila ni demokratiju ni vladavinu prava - a da ne govorimo o nekom pravu da u tom procesu imamo svoju reč zbog nominalne suverenosti Jugoslavije nad Kosovom i Metohijom.

Moguća su dva pravca nase akcije. Jedan je principijelno uključivanje u raspravu u Savetu bezbednosti UN na platformi Rezolucije 1244, po mogućstvu bez optuzbi protektora. Važno je imati u vidu da Saveti bezbednosti procenjuje da u ovom trenutku neki očajnički potezi, kao što je nasilni masovni povratak Srba na Kosovo i Metohija, ne doprinose stabilnosti pokrajine. Drugi pravac akcije jeste otvaranje radnog političkog dijaloga između Beograda i Pristine, uz intenzivniju saradnju sa UNMIK-om. Nije jasno zašto, posredstvom drugih, posebno Amerikanaca, taj dijalog dosad nije otvoren.

U prizrenskom okrugu

POVRATAK SRBA U SREDSKU ZUPU

Sredska Zupa, 9. septembra

Odlukom KFORa i UNMIKa, a posle sastanaka sa humanitarnim organizacijama i predstavnicima Zavičajnog udruženja Prizrenaca, u najkraćem vremenu Srbima će biti omogućeno da se vrate u Sredsku Zupu i šest okolnih zaseoka.

Po recima Nenada Trifunovica, predsednika Izvrsnog odbora Zavičajnog udruženja Prizrenaca, s obzirom na to da su u poslednje tri godine Sredska Zupa i okolna sela bili naznačeni kao "nebezbedna zona", posle sastanka je odlučeno da su ovde stvoreni uslovi i da zainteresovani Srbi mogu da se vrate. Po recima Trifunovica, svi zainteresovani mogu da se obrate Udruženju koje se nalazi u Balkanskoj ulici broj 25 u Beogradu, a povratak će biti spontan. Kako kaže Trifunovic, u tom regionu nijedna kuća nije oštećena, okruženje je bezbedno, a kuće nisu ni uzurpirane. Po njegovim podacima oko 80 odsto onih koji su živeli u samom gradu Prizrenu sada bi htelo da se vrati u Sredsku Zupu i okolna sela, kako bi bili što bliže Prizrenu.

Do dolaska KFORa u prizrenskoj opštini živelo je nešto više od 15.000 Srba, a sada ih je u samom gradu ostalo 60, a u nekoliko sela Sredske Zupe oko 300 srpskih duša. Sredska Zupa sa centralnim naseljem Sredska, kao i 13 okolnih sela, brojala je svojevremeno 3.500 Srba, a sada u varosici nema ni jednog jedinog Srbina, iako ih je do dolaska vojne i civilne misije UN u leto 1999. bilo oko 1.600.

U mesovitim srpsko-muslimanskim selima Lokvice - živi osam staraca, u Drajcicu je ostalo 30, Planjane broji pet duša, Musikovo 70, a u Gornjem Selu je samo četvoro Srba. Srpsko selo Zivinjane, u kojem je živelo oko 200 duša, potpuno je spaljeno, a mestani proterani. U selu Bogosevce ostalo je sestoro Srba, u Stojkovcu nema nijednog, kao ni u Milacojci, Tomicojci, Pejcinici, Radojici i Krajci. Nešto malo muslimana ima u Gornjem i Donjem Ljubinjju, Nebregostu i Manastircu. Po recima Jordana Kostica, rodom iz Drajcica, pored Srba iz Sredske Zupe u leto pre tri godine iselilo se i više od dve trećine muslimanskog živilja. Oni su pretežno otisli u novopazarski kraj, Bosnu, ali i u Tursku.

Preostali Srbi iz Lokvica, Brajcica, Musnikova... i danas žive od oskudne humanitarne pomoći i od namirnica koje im obezbeđuju i poklanjaju komsije muslimani.

U jesen 2000. i polovinom prošle godine Albanci iz prizrenskog kraja, po recima Dragana Palica iz Sredske, koristili su sredacku dolinu za ilegalan odlazak u Makedoniju, gde su se borili na strani albanskih paravojnih formacija protiv vlasti u susednoj Makedoniji. Usput, pored Srba, u ovim naseljima uklanjani su i proterivani i muslimani.

B. Radomirovic

Kraljevo: Povratak

Grupa od tridesetak Srba koji su posle rata na Kosovu izbegli u Srbiju iz Kraljeva su juce krenuli u sela Bica i Gradac u opštini Klina, u kojima su ziveli pre rata. U Bicu je pre mesec dana otputovala prva grupa Srba povratnika iz familije Doncic. Desetak Srba vratice se u selo Gradac, u neposrednoj blizini Bice. (Beta)

Savet Bezbednosti o povratku Srba na Kosovo i Metohiju

RANO ZA POMIRENJE

Vashington, 6. septembra **(SENSE)**

U redovnom mesecnom pretresanju situacije na Kosovu, Savet bezbednosti UN povoljno je ocenio tekuce pripreme za predstojece opštinske izbore, koji ce se odrzati 26. oktobra u ovoj jugoslovenskoj pokrajini pod medjunarodnom civilnom i vojnom upravom. Pomocnik generalnog sekretara UN za mirovne operacije Hedi Anabi izvestio je tim povodom da prelazna administracija na Kosovu (UNMIK) ulaze posebne napore na normalizovanju bezbednosne situacije, ciji je "odredjeni poremećaj" dosao kao posledica nedavnog hapsenja nekolicine istaknutih predstavnika raspustene Oslobođilacke armije Kosova (OVK).

Posebna paznja u izveštaju pomocnika generalnog sekretara bila je posvecena stalno deurnom problemu povratka na Kosovo izbeglih i raseljenih Srba i ostalog nealbanskog stanovnistva. Savet bezbednosti je, tim povodom, podrzao zabrinutost koju je izrazio Hedi Anabi u vezi sa mogucim posledicama najavljenog organizovanog masovnog povratka kosovskih Srba - odnosno inicijativa nekih njihovih lidera da se blokiraju granicni prelazi Pokrajine ukoliko budu osujeceni u svojoj nameri.

"Politika organizovanog povratka, koju sprovodi UNMIK, zasniva se na pravu individualnog povratka na organizovan i ostvariv nacin, uz pazljivu pripremu infrastruktura i medjunacionalnih odnosa dveju zajednica. Nekoliko incidenata, poslednjih meseci, govore o osetljivosti tekućeg procesa pomirenja", rekao je tim povodom Anabi.

Šef jugoslovenske misije pri UN Dejan Sahovic ukazao je na zainteresovanost Beograda da Srbi sa Kosova i Metohije ucestvuju na predstojecim opštinskim izborima, ali je i upozorio da ce na taj zeljeni odziv i te kako uticati "brzina i efikasnost" kojom se resavaju brojni vitalni problemi preostale srpske zajednice u Pokrajini. Sahovic je, u istupanju pred Savetom bezbednosti, upozorio da neke od nedavnih spekulacija o orocavanju medjunarodnog prisustva direktno stete naporima da se dodje do sveukupnog resenja za problem Kosova - u skladu sa Rezolucijom SB 1244.

Vraca se zivot u metohijsko selo Bica kod Kline

NA POVRATAK CEKA JOS 27 PORODICA

BEOGRAD/ BICA - Dvadeset sedam srpskih porodica iz metohijskog sela Bica kod Kline trebalo bi da se vrati na svoja ognjista u utorak, 10. septembra - saznaje "Glas".

U potpuno opustoseno, nekada srpsko selo, podsetimo, 29. jula vratilo se 14 mestana sa prezimenom Doncic. Bica je je tek drugo srpsko selo, pored obliznjeg Osojana kod Istoka, gde je posle vise od tri godine poceo proces povratka.

U selu u kojem je pre rata zivelo oko 130 srpskih porodica sa preko 500 zitelja, do temelja su unistene sve kuce, poseceni su vocnjaci i zatrovani ili zatrpáni bunari, prekopani grobovi, a srusena je i crkva

Svete Petke. Nekoliko dana posle dolaska Srba, njihove dojucerasnje komsije Siptari iz sela Stupelj "docekali" su ih pucnjima iz automatskog oruzja, ali, na sreću, nije bilo povredjenih.

Za proteklih mesec dana pod krov su stavljene kuce za povratnike, uvedena je struja i voda i ocekuje se da se seljani uskoro usele. "Veliku pomoc u hrani, odeci, obuci, gradjevinskom materijalu i alatu dobili smo od Koordinacionog centra za Kosovo i Metohiju.

Nedavno su nas posetili predstavnici Koordinacionog centra Ljiljana Belos i Borislav Tajic, a redovno nas obilaze i hrabre sestre iz Pecke patrijarsije i bratija Visokih Decana", kaze za nas list Nebojsa Doncic (41), jedan od povratnika, isticuci da im je jedina veza sa porodicama koje su raseljene sirom SRJ mobilni telefon.

I pored neprijateljskog okruzenja i veoma teskih uslova za zivot, Bicani su cvrsto reseni da ovde ostanu i opstanu.

Zeljno iscekujuci ostale komsije, hrabri povratnici se nadaju da je ovo samo pocetak povratka svih srpskih prognanika na mesto svojih korena.

Zivot u satorima

Proteklih cetrdesetak dana povratnici, medju kojima je i jedna zena, ziveli su u satorima. Nedavno su dobili agregat za struju, a vodu im donosi KFOR u cistemama. Kupanje i pranje vesa hladnom vodom obavljali su u improvizovanim kabinama.

P. Pasic

Zakljucci Odbora za Kosovo i Metohiju Skupstine Srbije

SRBI I NEALBANSKI OBESPRAVLJENI

Preostali Srbi i drugi nealbanci na Kosovu i Metohiji su obespravljani, opšti je zakljucak rasprave vodjene juce na Odboru za Kosovo Skupstine Srbije.

U debati o trenutnom stanju u Pokrajini, baziranoj na osnovu analize Koordinacionog centra, potpredsednik tog tela Slobodan Samardzic rekao je da je u medjunarodnoj zajednici i njenim najvisim telima, poput Saveta bezbednosti UN, opšti pritisak i trend da se u ocenama o stanju na Kosovo i Metohijau prioritet daje necemu sto nije trenutno najveći problem.

Ko blokira povratak

Samardzic kaze da je "pritisak opšti, kako bi se prikazalo da na Kosovo i Metohijau deluju paralelne institucije Srba, ne bi li se sakrilo realno stanje u Pokrajini, koje je bez reda u svakom pogledu, a protiv cega je UNMIK nesposoban da se

izbori".

U procesu povratka raseljenih Srba i drugih nealbancu u protekle tri godine nije prakticno nista ucinjeno, iako Koordinacioni centar ima detaljan i osmisljen program povratka, kazao je on.

UNMIK nema primedbi na taj plan, ali je ocito da ga blokira - rekao je Samardzic i naveo da je strepnja medjunarodnih misija u Pokrajini da se programom formiranja vise od dvadeset srpskih naselja zapravo Srbi ne homogenizuju.

"UNMIK-u je bitnije da na Kosovu i Metohiji odrzi prividan mir nego da vrati Srbe", rekao je Samardzic i dodao da medjunarodne misije kada je masovni povratak Srba u pitanju, vode racuna o reakciji Albanaca.

Samardzic je kazao da je u koordinacionom centru zbog pasivnosti UNMIK-a najavljen pokusaj masovnog povratka Srba 21. septembra u organizaciji vise udruzenja raseljenih.

Za vlasti u Beogradu institucije koje organizuju Srbi nisu paralelne i cilj je da se one na Kosovu odrze, kazao je Samardzic, i dodao da bi posrtanje u tome imalo za posledicu novi talas iseljavanja Srba sa Kosova.

Covic: Bezbednost ocajna

Proces povratka treba uporedo da prati i bezbednost, smatra potpredsednik Vlade Srbije Nebojsa Covic.

On je kazao da ako je pre dve godine bilo 100 ubijenih, a prosle 50, ne znaci da je bezbednost povecana.

"Bezbednost je sloboda kretanja, a nje za Srbe na Kosovu i Metohiji nema", kategorican je Covic.

Predsednik Odbora Momcilo Trajkovic predlozio je formiranje specijalnog fonda za pomoc preostalim kosovskim Srbima i drugim nealbancima, zalazuci se za alternativne varijante povratka raseljenih lica.

Trajkovic podrzava organizovan povratak raseljenih Srba, ali predlaze da se istovremeno drzava sama organizuje na projektima podizanja kuca raseljenima u sredinama u kojima su Srbi kompaktni.

Takva akcija bi se, kaze Trajkovic, sproveda bez problema i bez odobrenja UNMIK-a, dodajuci da bi se time ohrabrilo preostalo srpsko stanovnistvo u Pokrajini i vratilo poverenje u vlasti u Beogradu.

Ocekuje se da ce medju zakljuccima rasprave na sednici skupstinskog Odbora za Kosovo biti i predlog srpskom parlamentu da na posebnom zasedanju bude razmatrano stanje na Kosovu i Metohiji.

Misija OEBS na Kosovu i Metohiji

ODOBRENI SPISKOVI KANDIDATA NA LOKALNIM IZBORIMA

Pristina - Priblizno 5.500 kandidata takmicice se 26. oktobra za mesta u opstinskim skupstinama Kosova i Metohije, a Centralna izborna komisija je, na svom poslednjem sastanku, odobrila svih 360 spiskova kandidata politickih subjekata koji ucestvuju na opstinskim izborima - saopstila je juce misija OEBS.

Spiskovi sa imenima kandidata objavljeni su juce, a bice dostupni na internet stranici OEBS www.osce.org/kosovo.

Tokom procesa je utvrđeno da 219 kandidata ne mogu biti kandidati na opstinskim izborima, a medju razlozima za ovakvu odluku je da neko od njih nije registrovani glasac za opstinu za koju se kandiduje, nalazi se na vise spiskova kandidata kao i da je sudija ili tuzilac u kosovskom pravosudnom sistemu ili je trenutno sluzbenik Kosovske policijske sluzbe ili Kosovskog zastitnog korpusa. Od svakog kandidata takodje je zatrazeno da popuni izjavu o prihodima i imovini.

Predsedavajući OEBS, ministar spoljnih poslova Portugalije, Antonio Martins de la Kruz, pozdravio je pocetak izborne kampanje za predstojeće opstinske izbore na Kosovu i pozvao na miroljubivu, ali energicnu kampanju usredsredjenu na lokalne probleme.

Mihael Stajner, sef Misije UN na Kosovu

NEOPHODNA SIROKA AUTONOMIJA

Berlin - Sef Misije UN na Kosovu Mihael Stajner ocenio je da u toj Pokrajini mora biti ostvorena siroka autonomija predvidjena rezolucijom 1244 Saveta bezbednosti UN. U intervjuu koji je juce objavio Berliner cajtung, Stajner je istovremeno "otrovom za Kosovo" nazvao njegovu mogucu kantonizaciju ili bilo kakvu drugu teritorijalnu podelu i novo povlacenje granica. Sef Unmika je, takodje, negirao postojanje snaga na Kosovu koje za cilj imaju da destabilizuju Makedoniju ili neku drugu susednu drzavu.

Na opasku da "Kosovari smatraju da zapad koci njihove teznje za nezavisnoscu", on je ocenio da "nije toliko znacajno da se nesto postigne na papiru, vec da se postignu stvarne promene". "To znaci da moramo kosovsko drustvo, koje je posle rata 1999. godine pocelo od nule, dovesti do stanja da moze da ostvari siroku autonomiju propisanu Rezolucijom 1244 UN", rekao je Stajner. On je dodao je da su potrebne "institucije pravne drzave, unutrasnja bezbednost i nuzne ekonomske pretpostavke" da bi ta siroka autonomija bila ostvorena. Povodom hapsenja pojedinih pripadnika bivse OVK, od kojih su neki bili umesani i u napade u Makedoniji, a na pitanje da li je "velikoalbanska opcija zaista iskljucena", sef Unmika je rekao da "svakako postoje pojedinci ukljuceni u teroristicke akcije, zbog cega ce i dalje biti hapsenja". Medjutim, prema njegovom misljenju, "na Kosovu ne postoji relevantna politicka snaga koja stoji iza napada u Makedoniji ili zastupa strategiju pripajanja". (Beta)

Sporazumi sa Albanijom

Sef Unmika Mihael Stajner otputovao je juce u dvodnevnu posetu Albaniji, tokom koje ce se sastati sa najvisim albanskim zvanicnicima. Stajner ce u Tirani razgovarati sa premijerom Fatosom Nanoom i sefom diplomatije Ilirom Metom, a glavne teme razgovora bice situacija na Kosovu i u Makedoniji.

Planirano je takodje potpisivanje vise sporazuma, ukljucujuci sporazume o policiji i osiguranju na granicnom prelazu. Ovo je druga poseta Stajnera Albaniji za protekla tri meseca.

Predsednicki izbori bice organizovani i na Kosovu

U SPISKOVIMA PRIPADNICI SVIH ETNICKIH ZAJEDNICA

Beograd - Sekretar Republike izborne komisije Ljiljana Benac-Santic najavila je da ce izbori za predsednika Srbije na Kosovu i Metohiji biti odrzani u onim sredinama gde pretežno zivi srpsko stanovnistvo, ali ce u biracke spiskove biti upisani i biraci drugih etnickih zajednica.

Nije bitna nacionalna pripadnost vec ce se voditi racuna o birackom pravu, rekla je Benac-Santic Beti, nakon razgovora predstavnika vlasti u Beogradu sa zvanicnicima Misije OEBSa i UNMIKA na Kosovu. Sef Misije OEBSa na Kosovu Paskal Fieski, prema recima Benac-Santic, je na dogovoru u Beogradu, rekao da ce za predsednicke izbore biti aktivirana Uredba tadasnjeg sefa Unmika Bernara Kusnera, kojom je 24. septembra 2000.godine, i ziteljima Kosova bilo omoguceno da glasaju na predsednickim izborima u Jugoslaviji. To znaci, objasnila je Benac-Santic, da medjunarodne snage i druge misije u Pokrajini nece sprecavati predsednicke izbore na Kosovu i nece ih ometati, dok ce bezbednost izbornim telima i biracima pruziti u meri u kojoj inace osiguravaju bezbednost po Rezoluciji 1244 SB UN.

Izbori ce na Kosovu biti organizovani na istim mestima kao i pre dve godine, s tim sto ce izbori biti odrzani i u kosovskom Pomoravlju, koje je u vreme predsednickih izbora u Jugoslaviji bilo odseceno usled prekida komunikacije na putu Gnjilane - Bujanovac, a zbog oruzanih sukoba na Jugu Srbije. RIK ocekuje da 29. septembra na Kosovu budu otvorena 292 biracka mesta, za koja je RIK u mogucnosti da obezbedi biracke odbore, spiskove biraca, kompletan izborni materijal i kontrolu izbora. (Beta)

Skup o problemima Roma u bivsoj Jugoslaviji

BEZ LICNIH DOKUMENATA I VAN BIRACKIH SPISKOVA

Herceg Novi - Gotovo polovina od oko 20.000 Roma koji zive u Crnoj Gori nema bar jedan licni dokument, rezultat je istrazivanja nevladine organizacije "Margo" iz Tivta, koji su predstavljeni u subotu na seminaru o Romima u bivsoj Jugoslaviji koji se odrzava u Igalu.

Prema tom istrazivanju, potvrdu o drzavljanstvu nema 6.300 ili 31,6 odsto Roma, bez rodnog lista je 15,4 odsto, zdravstvenu knjizicu nema 14,5 odsto, a bez radne knjizice je 27 odsto romske populacije u Crnoj Gori. Procenat Romkinja koje nemaju jedan od licnih dokumenata je za 15 do 20 veci od proseka. Samo zdravstvenu knjizicu ima vise zena nego muskaraca. "Institut licnih dokumenata je u romskom sistemu vrednosti na niskom mestu", rekao je koordinator istrazivanja iz organizacije "Margo" Zivorad Tasic i dodaje da i sa dokumentima i bez njih, Romi su diskriminisani pri zaposljavanju, skolovanju i zdravstvenoj zastiti.

Znacajan broj punoletnih Roma koji zive u Crnoj Gori nisu upisani u biracke spiskove. Bez prava glasa je 19,5% ispitanika. Medju Romima od 18 do 25 godina je znatno vise neupisanih u biracke spiskove, gotovo 23 odsto. Svoju nezainteresovanost za ucesce u politickom zivotu objasnjavaju nebrigom drzavnih institucija i drustva uopste, za njihov status, ali i diskriminacijom pri odlucivanju u lokalnim zajednicama, navode organizatori istrazivanja. Istrazivanjem nije obuhvaceno 6.200 raseljenih Roma sa Kosova, koji zive u Crnoj Gori.

Rezultati istrazivanja predstavljeni su danas na seminaru "Licne isprave i prepreke u ostvarivanju prava medju Romima u bivsoj Jugoslaviji", koji se odrzava u Mediteranskom centru Igalu. Na skupu, koji organizuje Evropski centar za romska prava, ucestvuju predstavnici romskih zajednica i nevladinih organizacija iz Srbije, Crne Gore i bivsih jugoslovenskih republika. (Beta)

Zeleznicki saobračaj izmedju Srbije i Kosova od sredine septembra

UZ PRESEDANJE U LESKU

Pristina - Zeleznicki saobračaj izmedju Kosova i Srbije pocete da funkcioniše sredinom ovog meseca, saopstila je portparol Agencije za Poverenje na Kosovu Sara Hovel. Vozni promet na toj liniji je rezultat politickog sporazuma koji je postignut 31. maja ove godine izmedju zeleznica Srbije i UNMIKa, saopstila je ona. Voz UNMIKa krenuce iz Djeneral Jankovica, zauastavljajuci se na svim vecim zeleznickim stanicama na putu za Lesak, koji se nalazi u blizini granice sa Srbijom. U Lesku ce se taj voz "susresti" sa vozom zeleznica Srbije, koji ide iz Beograda, takodje se zaustavljajuci na vecim stanicama na putu za Lesak. Medjutim, da bi putnici završili svoje putovanje sa Kosova, treba da presednu u voz srpske zeleznice u Lesku koji ce se vratiti u Beograd, odnosno obrnuto.

Ocekuje se da ce transport robe poceti u oktobru ili novembru, kao i da ce i vojska koristiti tu mogucnost, rekla je Hovelova. (Beta)

MIHAEL STAJNER: UNMIK NE DA BIRACKE SPISKOVE

Tirana - Mihael Stajner izjavio je juce da UNMIK nece spreciti odrzavanje izbora za predsednika Srbije na Kosovu, ali da nece ni ucestvovati u njihovom organizovanju. Zbog toga sto ne zeli aktivno da ucestvuje u izborima, Unmik nece vlastima u Beogradu dostaviti biracke spiskove, rekao je Stajner na konferenciji za štampu u Tirani. Stajner je kazao da zbog bezbednosti na Kosovu ne bi trebalo odrzavati predsednicku kampanju. (Beta)

Koliko je biracko telo Srbije

"SPORNI" GLASOVI SA KOSOVA I METOHIJE

Izbori za predsednika Srbije najverovatnije ce biti odrzani i na Kosovu i Metohiji. Sam Mihael Stajner je izjavio da UNMIK nema nista protiv organizovanja izbora u Pokrajini. Ali jos uvek se ne zna da li ce biracko telo biti uvecano i za albanske glasove.

Premijer Zoran Djindjic je najavio da ce kosovsko-metohijaski Albanci uci u biracki spisak za predsednicke izbore u Srbiji, jer bi, kako kaze, suprotno "znacilo da se Srbija odrice Kosova". Ukoliko Republika izborna komisija odluci da i

Albance uvrsti na spisak za glasanje, biracko telo ce biti uvecano za oko 900.000 glasova.

Marko Blagojevic, portparol Cesida, juce je istakao da su sve manipulacije oko ucesca Albanaca sa Kosova i Metohije neumesne i da nije u nadleznosti republičkog premijera i predsednika SRJ da utvrđuju broj biraca sve dok RIK 13. septembra ne objavi njihov tacan broj.

Biracko telo u decembru 2000. godine iznosilo je oko 6.350.000 gradjana bez Kosova i Metohije. Ako se tome dodaju i Albanci ono bi se povecalo na sedam miliona i 400 hiljada biraca. U tom slucaju polovina potrebna za validnost izbora iznosila bi 3.700.000 biraca. Posto je sasvim izvesno da Albanci nece glasati onda se moze dogoditi da izbori ne uspeju. Na takvu prognozu upucuje podatak da je na decembarskim parlamentarnim izborima pre dve godine na biralista izašlo tri i po miliona gradjana.

I sam Djindjic ukazuje na mogucnost da izbori 29. septembra propadnu. "Postoji veliki rizik da predsednicki izbori u Srbiji nece uspeti. Zbog toga su oni i zakazani u septembru, da bi do decembra imali mogucnost za jos jedan izborni krug", rekao je predsednik republike vlade.

Blagojevic upozorava da osnov za utvrđivanje biraca na Kosovo i Metohijau ne mogu biti postojeći biracki spiskovi, jer je poslednji validni popis u Pokrajini uradjen 1961. godine. "UNMIK za decembarske izbore 2000. godine nije bio spreman da nam stavi na uvid svoje biracke spiskove", podseca Blagojevic.

Clan RIK-a Goran Jovicic je istakao da je UNMIK-ova administracija obecala da ce do utorka ili srede obavestiti komisiju da li ce dostaviti izvode iz birackih spiskova za podrucje Kosova i Metohije.

Nebojsa Bakarec, clan Predsedništva DSS, protivi se mehanickom povecanju birackog tela za albanske glasove.

Ministarstvo drzavne uprave treba da azurira biracke spiskove na Kosovu i Metohiji. Ali sasvim sam siguran da 99 odsto Albanaca koji ni u prethodnih deset godina nisu glasali nece zeleti da se nadju na spisku glasaca.

Znaci, njima se ne ukida biracko pravo, a biracki spisak se uvecava samo za onaj broj gradjana koji hoce da glasaju, istice Bakarec.

M. Pesic

Univerzitet u Kosovskoj Mitrovici

SVI FAKULTETI NA SEVERU KOSOVA I METOHIJE

KOSOVSKA MITROVICA - Od ove akademske skolske godine Univerzitet u Kosovskoj Mitrovici, na kome se nastava odvija na srpskom jeziku, bice kompletiran sa svih deset svojih fakulteta.

U severnom delu grada, gde je i sediste Rektorata Univerziteta, grade se i dve nove zgrade Ekonomskog i Medicinskog fakulteta. Tako ce od jeseni i cetiri preostala fakulteta mitrovackog Univerziteta odlukom Vlade Srbije biti vrateni iz centralnog dela Republike na sever Kosovo i Metohijaa.

- U interesu Univerziteta, preostalih Srba i samih studenata povecali smo broj upisanih brucosa u drugom upisnom roku za jos 1.400 - 1.500. Takodje smo napravili transformaciju u okviru nastavnog programa na nivou evropskog visokoskolskog obrazovnog sistema - kaze rektor Univerziteta dr Gojko Savic.

U severnom delu Kosovske Mitrovice u neposrednoj blizini Tehnicke skole privode se kraju izgradnja novog studentskog doma koji ce primiti 300 studenata, pa ce se sa starim kapacitetima u studentskim domovima smestiti preko 1.000 studenata ovog univerziteta.

Ocigledno je da ce Univerzitet u Kosovskoj Mitrovici velikom aktivnoscu svog rukovodstva i Koordinacionog centra za Kosovo i Metohija uspesno docekati pocetak nove skolske godine uz nove objekte za izvodjenje nastave i smestaj studenata.

Saopštenje Ministarstva za drzavnu upravu

VIŠE OD 50.000 OSOBA DVA PUTA U BIRACKOM SPISKU

Pred predstojeće izbore za predsednika Republike Srbije pronadjeno je vise od 50.000 lica koja su po dva puta upisana u biracki spisak, saopstilo je juce Ministarstvo za drzavnu upravu i lokalnu samoupravu.

Resornom ministarstvu je u ovom poslu pomoglo i Ministarstvo untrasnjih poslova Srbije i u 133 opstine su u toku aktivnosti na proveru statusa osoba koje su dva puta upisane u biracki spisak. **(Tanjug)**

U nedelju sastanak RIK-a

O IZBORIMA NA KOSOVU

Situacija oko glasanja stanovništva na Kosovu i Metohiji na predstojecim predsednickim izborima u Srbiji bice mnogo jasnija posle sutrasnjeg sastanka sa zamenikom specijalnog predstavnika UNMIK-a Mihaela Stajnera i sefom kosovske misije OEBS-a, ambasadorom Paskalom Fijeskim, receno je juce na sednici Republike izborne komisije.

Pored predstavnika RIK-a, sastanku u Beogradu prisustvovace i predsednik Koordinacionog centra za Kosovo i Metohiju i potpredsednik Vlade Srbije Nebojsa Covic i republički ministar za drzavnu upravu i lokalnu samoupravu Rodoljub Sabic, receno je na sednici.

Sekretar Komisije Ljiljana Benas-Santic izjavila je Tanjugu da ce, ako bude glasanja na Kosovo i Metohijau, te opstine biti kompjuterski obradjene u jedinstvenom birackom spisku, dok ce raseljena lica sa Kosova glasati sirom Srbije.

Predsednik RIK-a Radosav Bacovic rekao je da ce sva pitanja vezana za izbore na Kosovu biti na dnevnom redu na prvoj sednici komisije. **(Tanjug)**

Srbi optuzili HABITAT

ISELJENI IZ ZGRADA JU PROGRAMA

Pristina, 7. septembra (Tanjug)

Predstavnici HABITAT-a, organizacije koja je zaduzena za imovinske odnose na Kosovu, saopstili su danas da su cetiri srpske porodice juce iseljene iz zgrade JU programa u Pristini, zato sto su bile bespravno zaposlele stanove koje su Srbi, nakon napustanja Pokrajine, prodali Albancima.

Do sada je iz te zgrade, u kojoj zivi srpsko stanovnistvo izbeglo iz drugih delova Kosova i Metohije, pod zastitom britanskog KFORa, iseljeno deset srpskih porodica.

"Vlasnici su svoje stanove prodali Albancima i mi moramo omoguciti kupcima da raspolazu imovinom koju su platili", rekli su novinarima zvanicnici HABITAT-a.

Stanari zgrade JU programa potvrdili su da niko od Srba koji tu zive nije vlasnik stana, ali su istakli da su oni dosli jer im je imovina na Kosovu i Metohiji unistena ili zaplenjena i da sada nemaju kuda i da su postupci HABITAT-a nehumani.

"Pre mesec dana imali smo sastanak sa zvanicnicima HABITAT-a i tada smo dobili cvrsto obećanje da niko nece biti iseljen pre nego sto mu se nadje rezervni smestaj. Samo dva dana kasnije isterali su cetiri devojke koje rade kao prevodioci u britanskom KFORu i njihove su stvari na ulici", kazala je Ivana Milic, jedna od iseljenih iz zgrade.

STANOVNI ZA IZBEGLE

KRAGUJEVAC - Do kraja godine treba da se završi izgradnja 48 stanova namenjenih izbeglicama, raseljenim i socijalno ugroženim porodicama sa podruca Kragujevca. Zgrada sa tri lamele gradi se u naselju Bagremar, a stanovi su površine 44 kvadratna metra.

Skupština grada, kao investitor, izdvojila je 130.000 evra i obezbedila zemljište, gradevinsku dozvolu, priključke za električnu mrežu i vodovod i kanalizaciju, te neophodnu dokumentaciju. Fond za solidarnu stambenu izgradnju ulozice 125.000 evra za izgradnju 16 stanova i skloniste.

Stanove za 16 porodica iz Hrvatske finansira humanitarna organizacija "Progeto svilupo" i ulaze 174.000 evra, a za 16 porodica raseljenih sa Kosova i Metohije sredstva u iznosu od 168.000 evra obezbedila je nemacka organizacija "Diakonie". Radove izvode GP "Kazimir Veljkovic" iz Kragujevca i PP "Alfing" iz Beograda.

Da li se mirovna misija povlaci s Kosova?

KFOROVCI SPAJAJU ZONE

BEOGRAD - Mirovna misija UN ostace na Kosovu sve dok ne budu stvoreni uslovi za bezbedan zivot i uspostavi se demokratska vlast. Tako je bar receno pre tri i po godine, kada su na Kosovo dosli KFOR i UNMIK.

Na celu mirovne misije UN bio je Serdjo de Melo, a vojnom je komandovao general Majkl Dzekson. Albanci su ocekivali da odu ubrzo po odlasku srpske policije i VJ. Dozivali su razocarenje, pa nestrpljivi sve vise se sukobljavaju s vojnicima KFORa.

Zato ih je vest da KFOR smanjuje svoje snage na Kosovu obradovala. Do sada je bilo pet zona: americka, britanska, francuska, italijanska i nemacka. Iz svojih izvora "Glas" saznaje da ce Kosovo ubuduće biti podeljeno u tri zone. Broj vojnika KFORa smanjen je i na administrativnoj granici sa Srbijom, gde kontrolu vozila i putnika vrse pripadnici Kosovske carine i Kosovske policijske sluzbe.

Na Kosovu se sve cesce govori i o smanjenju broja pripadnika UNMIKa. Ta prica nije nova. Broj zaposlenih u UNMIKu smanjen je posle opstih izbora, jer se civilna vlast polako predaje u ruke lokalnim organima vlasti, izabranim na izborima. Vreme koje misija Ujedinjenih nacija treba da provede na Kosovu najverovatnije ce biti skraceno, pa ce umesto posle planiranih deset godina administrativni radnici UNMIKa otici cim odrade posao. Kako je rec o civilnoj misiji, moze se ocekivati da se UNMIK povuce vec posle narednih opstih izbora, kroz tri godine, po isteku mandata sadasnjoj privremenoj Skupštini Kosova.

Pre nego sto se povuce, medjunarodna zajednica bi, prenosimo reci sefa UNMIKa Mihaela Stajnera iz intervjuja Radiju Slobodna Evropa, morala da završi posao na Kosovu. UNMIK ce se usredsrediti na pripremu albanskog stanovnistva za povratak manjina.

Amerikanci i Evropljani

Kosovo ce ubuduće biti podeljeno u tri zone. Amerikanci ostaju u svojoj zoni odgovornosti - Kosovskom Pomoravlju i delu centralnog Kosova, oko granice s Makedonijom, gde im se nalazi i baza Bondstil, odnosno u zoni Istok. Zone Sever i Zapad spajaju se u jednu, pa ce severno Kosovo i Metohija biti pod zajednickom kontrolom pripadnika KFORa iz francuskog i italijanskog kontingenta. Centralno i juzno Kosovo bice pod kontrolom Britanaca i Nemaca.
